

I MARMOR KAN MAN LAVE DE SMUKKESTE LIG

Af Morten Søndergaard

MS: Du har sagt, at marmor som materiale giver dig en ekstrem frihed. Hvad mener du med det?

CL: Jeg er vokset op med et klassisk kunstbegreb, høj kunst var hvid marmor. Så da jeg kom til Carrara som 18-årig, prøvede jeg selvfølgelig at lege Michelangelo. For marmor er denne absolutte supersten, den er forbundet med myten, den er indbegrebet af mytos. Fra kitsch til det ypperste åndelige udtryk. Marmor er dybt forankret i den europæiske tanke, man kan ikke tænke på en græsk filosof, uden at man kommer til at tænke på en marmorskulptur eller man tænker på en hvid marmorsøjlegang med hvide torsoer. Det klassiske åndsliv er stærkt forbundet med marmor, mere end det er forbundet med maleri for eksempel.

Marmor signalerer også en kliché om kunst. Det er i tidernes løb blevet misbrugt til alt muligt og umuligt. Men det er egentlig en smuk sten. Man kan bare høpolere den. Og det er i grunden en mærkelig ting, at man vælger en bestemt sten, bare fordi den er hvid. Ambivalens mellem en næsten guddommelig skønhed og det banale kunstkitschede gør marmor interessant. Derfor er det den perfekte sten for mig.

Jeg har aldrig interesseret mig for andre sten, for eksempel granit eller sandsten. Marmor er det stof, som myter er skabt af ... Men på den anden side er det også en meget banal sten. Den kan ligne våd sæbe, og man tænker at gips ser bedre ud. Omvendt kan den være smuk, krystallinsk og fremstå som det bedste materiale for en figurativ skulptur. For min temakreds, der kredser om mytologi og døden, "churchyard-art", passer den fint. Også fordi der ligger en længsel i den sten. Folk har ubevidst respekt for den, og det er interessant at spille på. Materialet implicerer en anden respekt end for eksempel bronze.

MS: Men kan det ikke være et problem?

CL: Ja, det kommer jo an på, hvordan man bruger det! Marmoret rummer begge de sider jeg har nævnt, og man kan derfor ikke bruge den kun ironisk eller kun patetisk. Man bliver nødt til at vælge en anden vej. Det interessante ved at bruge marmor er, at man befinder sig i en slags

ingenmandsland mellem det ironiske og det patetiske. Det gør at jeg kan arbejde med et udtryk, hvor folk nogle gange ikke aner hvor alvorligt eller ironisk jeg har ment en skulptur, og det gør at de selv må forholde sig til skulpturen. Ved at vælge at arbejde i marmor, så opnår jeg at befinde mig i skæringspunktet mellem tegneserie og klassicisme, eller mellem dadaisme og neoklassicisme.

For marmor har begge dele, man kan dreje det fire et halvt sekund, og så er det ironisk, man kan dreje den anden vej, og så viser det sin anden side frem og fremstår som et seriøst patetisk værk. Men det er svært! Der er mange der arbejder i marmor, men måske ikke så mange mere. Og ikke mange arbejder i den samme retning som jeg, med klassisk figurativ skulptur. Så der er plads, det er et helt frit felt. Der er mange der arbejder med video, fotografi og maleri. Og så har de store stensculpturer den fordel at de er så dejligt fri for det "moderne".

Man kan lave en moderne marmorstensculptur, som trækker på et moderne billede, men den behøver slet ikke at gå i konkurrence med fotografi. Hvis du laver et moderne figurativt maleri, så er du i konstant konkurrence med fotografi. Laver jeg et lig i marmor, så er det noget andet end et fotografi af et lig; men hvis jeg maler et lig, så sker det mange gange, at et fotografi har et stærkere udtryk og en stærkere indvirkning på den som ser. Skulpturen indtager en særstilling, fordi den inddrager det tredimensionale i en todimensional verden. Alt fra video-spil, fotografi, film, fjernsyn og til maleri, det er jo bare illusion. Det er illusionskunst, et teater for øjet. Og vi er klar over, at det er todimensionalt. I en todimensional verden kan skulpturen og marmoret virke befriende.

MS: Hvad er det marmor kan i forhold til andre materialer?

CL: Marmor er den absolutte kultursten. Granit nærmer sig mere natur, men marmor trækker mod det raffinerede, det kultiverede. For mange billedhuggere er den for fimset, simpelthen. For den er så meget kultur og har så mange lag af kultur over sig. Man tænker straks på Thorvaldsen eller Canova. På den måde har marmor begge dele: den mytologiske fernis fra den forfinede åndelighed, og så det oversentimentale. For mig giver det en ret god bund at arbejde med.

Jeg arbejder fra model, så har jeg arbejdere til at hugge for, og så laver jeg de sidste valg og finish. Helt konkret så laver man en model, og så forstørrer man den model op til en gipsmodel og fra gipsmodellen hugger man én til én. Det er ret mekanisk. Men til sidst, når den er næsten færdig, så starter det egentlige arbejde, for så skal man tage stilling til

hvilken struktur man vil give stenen. Skal man polere højt eller arbejde mere med spidsmejsel eller give struktur i stenen. Canova gik så langt, at han prøvede at indfarve stenen med forskellige typer te og patina, fordi grækerne brugte farve på deres skulpturer. Det er først med neoklassicismen, at man begynder at dyrke den rene hvide marmor. Den åndelige marmor. Og dér har marmor jo mange muligheder. Den er for porøs til at stå ude på vores breddegrader. Der er granit mere hårdfør. Granit kræver et mere kompakt udtryk, den kræver mere klichéfyldte udtryk og billedhuggeriske løsninger. I marmor er alt muligt. Du kan tegne i den sten. Den er det hele: Canova, Michelangelo, Bernini og Disneyland.

MS: Er det i gråzonen mellem Disneyland og Grækenland du befinder dig bedst?

CL: Ja, for det interessante for mig ved marmor er, at det er en forgiftet sten. Man burde lave skulptur som forgiftet chokolade. For man kan bruge materialets indbyggede klicheer til at udtrykke nogle ret barske virkeligheder. I marmor kan man lave de smukkeste lig. Det har været brugt og misbrugt på alle områder, når en person gerne har villet vise sig kulturelt vigtig. Fra den nyrige med sin villa, der har marmorspringvand eller de berømte marmorbadeværelser – hver sheik i Saudi-Arabien vil gerne have et statuarielokum hvor han kan skide – til hver kirke fyldt af guld og marmor. Det er den sten, som kommer tættest på diamant når det gælder om at udstråle rigdom, både åndelig rigdom, men også fuldstændig banal rigdom og luksus. Marmoret signalerer: Jeg er en rig mand. Det er det, der gør marmor til en forgiftet sten. Det er et "ghost material", det stof, som vores kultur er skabt af.

MS: Kan man så ikke komme til at deponere meget af sin kunst i valget af materiale?

CL: De materialer man vælger, vælger man på grund af deres egenskaber. Den største sygdom i billedhuggerhistorien er slaverne af Michelangelo, hvor alle derefter hakker det samme; lidt rå sten og så en krop der kommer ud, men som de ikke finder. Det er mytos. Rodin har gjort det til en skole. Men faren er selvfølgelig, at man kommer til at tænke: Jeg er marmorbilledhugger og alt hvad jeg gør, bliver tænkt ind i marmor. Det ville nok være forkert. Men der er billedhuggere, som kan tænke bedre i granit og andre, der kan tænke bedre i marmor. Jørgen Haugen Sørensen kan tænke i forskellige materialer, og han har lavet nogle meget gode, perverse skulpturer i forskellig farvet marmor, hvor han har brugt hele den barokke grammatik. Men så har han arbejdet i

granit, hvor han har udviklet et meget præcist formsprog, meget mindre ironisk. Han brugte marmor meget ironisk, som et pornografisk materiale, hvad jeg også synes, marmor er: Marmor egner sig meget godt til pornografi! Marmor egner sig til kirkegårde og pornografi ...

I billedhuggeri ligger der en absolut dødslængsel. Hvornår bliver der lavet et portræt? Det gør der først efter, at en person er død. Man laver det i sten, fordi det skal overleve nogen, fordi den skal transcendere døden. Sten og død har meget med hinanden at gøre. Ligesom med filosofien: Den eneste grund til at man tænker over livet er, at man er bange for at dø i morgen. Dødsobsession hænger meget sammen med marmor.

Hvis man vil forholde sig til den kultur vi lever i, så er marmor for mig det perfekte materiale. Hvis du ser på de billeder vi omgiver os med, i Hollywoodfilm, i reklamer. Det billedsprog, der bliver brugt her er jo et neoklassicismisk sprog; det er et overdrevet sprog, alt for meget, for tomme former, for tomme klicheer. Der er marmor anvendeligt, for man kan bruge det som en kritik, og man kan foregive, at man deltager i billedorgiet. Fra erotik til pornografi er der kun et lille stykke. Se på alle disse nymfer, alle disse venusser! Der var jo førhen nærmest en besat ide om denne hvide jomfruelige marmorhud, der jo faktisk svarer til en arisk tanke om det rene og hvide, det rigtige menneske skulle være et hvidt menneske. Man kan ikke undervurdere, hvor meget det græske har betydet for vores kultur, alt fra subkultur til skønhedsideal frem til i dag. Arnold Schwarzenegger er ikke andet end en oppustet Herkules. Bodybuildere poserer faktisk i klassiske græske stillinger!

MS: Hvad kan skulptur i dag?

CL: Jeg tror ikke på skulptur som en katarsis, eller som fremstiller af sammenhænge, iagttageren ikke har været bevidst om. Hvis man ser pessimistisk på det, så er skulpturen bare en underlig afspejling af verden. Der er få billedhuggere, der prøver at omforme eller skubbe til kulturens billeder, de fleste hænger på de sædvanlige klicheer. Skulptur kan faktisk ikke så meget. Skulptur er for meget langsomme mennesker.

Men den har jo omvendt skabt nogle ikoner som alle kender, *Venus fra Milo*, *Frihedsgudinden* i New York, *Manneken Pis* eller *Den lille Havfrue*. Det er skulpturer som er blevet ikoner, og som helt sikkert har haft indflydelse på mange. Skulptur kan i hvert fald for mig give afløb for nogle besættelser. En skulptur skal i grunden være den endegyldige formulering. Optimalt set skal der ikke være noget der følger efter. Hvis der skal

følge noget nyt, så skal der komme en hel ny formulering, en skulptur skal afslutte en hel historisk bevægelse. Nogle af de store kunstnere har jo faktisk gjort det. Michelangelo har formuleret nogle kroppe, der stadigvæk spiller en rolle, for eksempel *Pietàen* i Vatikanet, der pludselig gør Jesus og Maria til elskende, to forelskede teenagere, som i Shakespeares *Romeo og Julie*. Rodin har formuleret *Tænkeren*, som fungerer som symbol for det europæiske tænkende individ. Disse skulpturer er blevet til civilisationsinventar og klicheer, vi alle sammen trækker på. Skulptur er et ualmindeligt godt medium at fortælle med. Man kan bruge skulptur i kritisk dialog med kunsthistorien, og samtidig kan man udtrykke og bearbejde de temakredse, som man bliver konfronteret med fra massemedier. Og det fascinerer mig; det er dér, jeg kan arbejde.

Interviewet fandt sted august 2003 i Pietrasanta.